

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Dity Řepkové, soudce zpravodaje Tomáše Langáška a soudce Jana Wintra a o ústavní stížnosti **A. A. (jedná se o pseudonym)**, zastoupeného Mgr. Zuzanou Candigliota, advokátkou, sídlem Burešova 615/6, Brno, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2025 č. j. 24 Cdo 2050/2025-162, usnesení Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 13. prosince 2024 č. j. 58 Co 304/2024-103 a usnesení Okresního soudu v Kroměříži ze dne 25. září 2024 č. j. 11 L 187/2024-40, ve znění opravného usnesení Okresního soudu v Kroměříži ze dne 4. října 2024 č. j. 11 L 187/2024-48, za účasti **Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně a Okresního soudu v Kroměříži**, jako účastníků řízení, a **1) Psychiatrické nemocnice**, zastoupené Mgr. Terezou Spálovskou, advokátkou, sídlem Kollárova 634/6, Kroměříž, **2) Krajského státního zastupitelství v Brně – pobočky ve Zlíně a 3) Okresního státního zastupitelství v Kroměříži**, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

- I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2025 č. j. 24 Cdo 2050/2025-162, usnesením Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 13. prosince 2024 č. j. 58 Co 304/2024-103 a usnesením Okresního soudu v Kroměříži ze dne 25. září 2024 č. j. 11 L 187/2024-40, ve znění opravného usnesení Okresního soudu v Kroměříži ze dne 4. října 2024 č. j. 11 L 187/2024-48, bylo porušeno právo stěžovatele na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1, 2 a 6 Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.
- II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2025 č. j. 24 Cdo 2050/2025-162, usnesení Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 13. prosince 2024 č. j. 58 Co 304/2024-103 a usnesení Okresního soudu v Kroměříži ze dne 25. září 2024 č. j. 11 L 187/2024-40, ve znění opravného usnesení Okresního soudu v Kroměříži ze dne 4. října 2024 č. j. 11 L 187/2024-48, se ruší.

Odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Ústavní soud tímto nálezem zrušil napadená rozhodnutí Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně a Okresního soudu v Kroměříži týkající se nedobrovolné hospitalizace stěžovatele. Nedostala totiž vysokému standardu vyžadovanému pro prokázání naplnění zákonných podmínek nedobrovolné hospitalizace. Preventivní nedobrovolná hospitalizace v psychiatrické nemocnici stěžovatele, který trpí schizofrenií, kvůli podezření na myokarditidu (zánětlivé onemocnění srdečního svaly) v posuzovaném případě nesplnila zákonnou podmínku bezprostřednosti ohrožení, které jednotlivec představuje pro sebe sama či své okolí. Obecné soudy tak nesplnily povinnost postupovat při soudním přezkumu nedobrovolné hospitalizace důkladně ani povinnost vykládat možnosti omezení práva

na osobní svobodu restriktivně. V důsledku toho napadenými rozhodnutími porušily ústavně zaručená základní práva stěžovatele na osobní svobodu a na soudní ochranu.

II. Skutkové okolnosti a obsah napadených rozhodnutí

2. Z ústavní stížnosti, přiložených dokumentů a vyžádaného soudního spisu vyplývá, že stěžovatel byl hospitalizován v Psychiatrické nemocnici (nyní vedlejší účastnice 1, dále také „zdravotnické zařízení“). Od 20. září 2024 se jednalo o hospitalizaci bez písemného souhlasu stěžovatele. Dne 3. října 2024 byl stěžovatel opět převeden na dobrovolný režim hospitalizace. Následně na základě negativního reversu hospitalizaci ukončil.

3. Zdravotnické zařízení 20. září 2024 oznámilo Okresnímu soudu v Kroměříži (dále jen „okresní soud“) nedobrovolnou hospitalizaci podle § 75 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, v rozhodném znění, s tím, že stěžovatel jeví známky duševní choroby a ohrožoval sebe a své okolí. Okresní soud následně zahájil řízení o vyslovení přípustnosti převzetí umístěného. Okresní soud dospěl k závěru, že hospitalizace stěžovatele bez jeho souhlasu byla v souladu s § 38 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), v rozhodném znění. Podle tohoto ustanovení lze pacienta hospitalizovat bez souhlasu mimo jiné, pokud trpí duševní poruchou a bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje sebe nebo své okolí, přičemž tuto hrozbu nelze odvrátit jinak. Podle okresního soudu byly tyto podmínky splněny tím, že u stěžovatele panovalo podezření na myokarditidu a současně trpí duševní poruchou, paranoidní schizofrenií. S ohledem na to soud uzavřel, že hospitalizace stěžovatele byla nutná. Jinak by vzhledem ke svému psychickému stavu a somatickému onemocnění nemusel dodržovat medikaci nebo jiná doporučení lékařů, což by ohrozilo jeho zdravotní stav.

4. Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně (dále jen „krajský soud“) k odvolání stěžovatele potvrdil rozhodnutí okresního soudu. Naznal, že zákonné podmínky pro nedobrovolnou hospitalizaci byly splněny na základě závažné duševní poruchy, svévolného vysazování léků a nedodržování klidového režimu za situace, kdy byl stěžovatel vyšetřován pro podezření z onemocnění (myokarditidy), které by ho mohlo ohrožovat na životě. Hrozbu nešlo odvrátit jinak, protože i na oddělení bylo velmi těžké zajistit stěžovatelovu řádnou medikaci a klidový režim a protože stěžovatel naslouchal otčimovi, který mu doporučoval nerespektovat nařízenou medikaci.

5. Nejvyšší soud v záhlaví uvedeným usnesením odmítl stěžovatelovo dovolání.

III. Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatel v ústavní stížnosti navrhl zrušení napadených rozhodnutí s tvrzením, že jimi byla porušena jeho ústavně zaručená práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí podle čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1 Listiny a čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 14 odst. 1 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva OSN“) a právo na soudní ochranu a spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

7. Stěžovatel v první řadě tvrdí, že bylo porušeno jeho právo na osobní svobodu, neboť nebyly splněny důvody pro nedobrovolnou hospitalizaci. Obecné soudy podle stěžovatele ignorovaly zákonnou úpravu i ústavněprávní rozměr věci. Údajné podezření na myokarditidu

a s ním související vyšetření nepředstavují zákonný důvod podle § 38 odst. 1 písm. c) zákona o zdravotních službách. I pokud by v souvislosti s tímto podezřením u stěžovatele nastal stav ohrožující zdraví, neodůvodňovalo by to hospitalizaci na psychiatrii, nýbrž na kardiologii. Stěžovatel dále namítá, že mu zbavením osobní svobody zdravotní zařízení bránilo vyhledat péči u jiných poskytovatelů. Odmítal totiž zdravotní služby ze strany personálu Psychiatrické nemocnice, k němuž ztratil důvěru kvůli zneužívání mocenského postavení. V tomto ohledu poznamenal, že je nepřijatelné, aby personál využíval paternalistické a protiprávní praktiky. Ty měly spočívat v tom, že pacienta, který je v dobrovolném režimu, převádí na nedobrovolný režim. Nikoliv však ze zákonných důvodů pro nedobrovolnou hospitalizaci, ale „za trest“, protože pacient neposlouchá a trvá na svých právech. Nedobrovolnou hospitalizaci z uvedených důvodů stěžovatel označil za neodůvodněnou a nepřiměřenou – již dříve ostatně spolupracoval s ambulantní psychiatryní a praktickým lékařem.

8. Zadruhé stěžovatel namítá porušení práva na soudní ochranu. Prvním aspektem měl být tendenční a jednostranný postoj soudkyně okresního soudu při jednání. Dále stěžovatel rozporuje, že okresní soud neprovedl důkaz zdravotnickou dokumentací. Tvrdí totiž, že se jeho zdravotní stav od doby dobrovolné hospitalizace výrazným způsobem nezměnil. I myokarditida se údajně řešila už dříve. Také má za to, že ze zdravotnické dokumentace vyplývá, že důvodem zákazu vycházek byla intervence matky stěžovatele a intrikaření nemocnice s matkou za jeho zády, mimo jiné ohledně případného omezení stěžovatele ve svéprávnosti. Konečně stěžovatel tvrdí, že jeho nedobrovolná hospitalizace nebyla řádně odůvodněna.

IV. Vyjádření účastníků řízení

9. Ústavní soud si vyžádal soudní spis a vyzval účastníky a vedlejší účastníky řízení, aby se k ústavní stížnosti vyjádřili.

10. Nejvyšší soud navrhl Ústavnímu soudu ústavní stížnost odmítnout jako zjevně neopodstatněnou. Zrekapituloval obsah svého rozhodnutí ve věci a dále stručně shrnul a odkázal na vyjádření Okresního státního zastupitelství a Psychiatrické nemocnice učiněná v řízení před obecnými soudy. Nejvyšší soud též uvedl, že život a zdraví představují tak významné hodnoty, že společenský zájem na jejich ochraně převažuje nad právem jedince o těchto statcích svobodně rozhodovat. Podotkl také, že v zájmu stěžovatele nebyl ani časný návrat k otčímovi, podle něhož byla důvodem přeměny hospitalizace na nedobrovolnou intervence matky stěžovatele za jeho zády. Situaci stěžovatele podle Nejvyššího soudu neprospívá ani z obsahu spisu vyplývající narušení vztahů mezi zdravotním ústavem a stěžovatelem, resp. jeho právní zástupkyní.

11. Krajský soud uvedl, že stěžovatel v ústavní stížnosti opakuje již vypořádané námitky, nesouhlasí s hodnocením závažnosti svého zdravotního stavu a prostřednictvím selektivních tvrzení zpochybňuje věrohodnost důkazů. Závěrem odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí.

12. Okresní soud ve vyjádření odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí. K tomu dodal, že dokazování je v daném typu případů omezeno na provedení důkazů podle § 77 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních. V kontextu provedených důkazů se okresnímu soudu jevilo nadbytečným provádět důkaz zdravotní dokumentací stěžovatele.

13. Vedlejší účastnice 1, Psychiatrická nemocnice, Ústavnímu soudu navrhla, aby ústavní stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou, popř. aby ji zamítl. Vedlejší účastnice se

nejprve ohradila vůči nařčení z kolaborace s matkou stěžovatele. V průběhu hospitalizace pacientů standardně komunikuje s příbuznými, kteří mohou být se souhlasem pacientů informováni o zdravotním stavu pacienta, a ve spolupráci s nimi se snaží řešit praktické důsledky hospitalizace. Nazývat tyto postupy kolaborací je nesmyslné obecně i ve vztahu k případu stěžovatele. Pro úplnost dodává, že podnět k omezení svéprávnosti stěžovatele nepodala. Vedlejší účastnice dále uvedla, že jednala *lege artis* a splnila veškeré podmínky stanovené § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách, přičemž zrekapitulovala podrobný průběh léčby stěžovatele a důvodů přeměny hospitalizace na nedobrovolnou. Závěrem uvedla, že případné chyby v dokazování a procesním postupu soudu jí nemohou jít k tíži.

14. Krajské státní zastupitelství v Brně – pobočka ve Zlíně navrhlo Ústavnímu soudu ústavní stížnost odmítnout jako zjevně neopodstatněnou, popř. ji zamítnout. Uvedlo, že stěžovatel nebyl hospitalizován na základě § 38 odst. 1 písm. c) zákona o zdravotních službách, nýbrž v souladu s písm. b) téhož ustanovení, tedy kvůli bezprostřednímu a závažnému ohrožení sebe či svého okolí při existenci duševní poruchy. Ohrožení stěžovatele bylo přitom zcela reálné a závažné, neboť stěžovatel plně nedodržel klidový režim ani na uzavřeném oddělení. K procesní stránce věci Krajské státní zastupitelství uvedlo, že okresní soud dostal všem procesním požadavkům. V rámci dokazování se nabízel i důkaz zdravotnickou dokumentací, ale vzhledem ke krátké lhůtě pro rozhodnutí je akceptovatelný i soudem zvolený postup spoléhající na vyjádření ošetřující lékařky.

15. Okresní státní zastupitelství v Kroměříži Ústavnímu soudu sdělilo, že převzetí stěžovatele do psychiatrické nemocnice bylo v souladu se zákonem a odkázalo na své vyjádření učiněné v řízení před obecnými soudy.

16. Ústavní soud zaslal uvedená vyjádření na vědomí stěžovateli.

V. Věcné posouzení ústavní stížnosti

17. Ústavní stížnost je důvodná.

18. Nedobrovolná hospitalizace představuje intenzivní zásah do práva na osobní svobodu garantovaného čl. 8 odst. 1 Listiny a čl. 5 odst. 1 Úmluvy. Osobní svoboda přitom představuje v demokratickém právním státu jednu z nejdůležitějších hodnot, neboť je předpokladem toho, aby si mohl každý sám uspořádat svůj vlastní život, aby mohl rozhodovat o jeho podstatných aspektech a svým jednáním usilovat o vlastní štěstí [nález sp. zn. III. ÚS 916/13 ze dne 17. 2. 2015 (N 33/76 SbNU 451), bod 27; rozsudek Evropského soud pro lidská práva ze dne 26. 5. 2011, *Ťupa proti České republice*, č. 39822/07, bod 45)].

19. Hlavním cílem ústavní ochrany osobní svobody je předcházení svévolnému a neodůvodněnému zbavení osobní svobody. Proto ústavní pořádek svazuje nedobrovolné hospitalizace řadou podmínek. Podle čl. 8 odst. 6 Listiny *zákon stanoví, ve kterých případech může být osoba držena v ústavní zdravotnické péči bez svého souhlasu*. Ustanovení čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy připouští *zákonné držení osob, aby se zabránilo šíření nakažlivé nemoci, nebo osob duševně nemocných, alkoholiků, narkomanů nebo tuláků*. Na podústavní úrovni pak podle § 104 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, platí, že *převzít člověka bez jeho souhlasu do zařízení poskytujícího zdravotní péči nebo ho v něm bez jeho souhlasu držet lze jen z důvodu stanoveného zákonem a za podmínky, že nezbytnou péči o jeho osobu nelze zajistit mírnějším a méně omezujícím opatřením*. V nynější věci byl

stěžovatel nedobrovolně hospitalizován na základě § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách s tím, že trpěl duševní poruchou a současně bezprostředně a závažným způsobem ohrožoval sebe nebo své okolí.

20. Omezení práva na osobní svobodu je možné pouze za přísného dodržení všech zákonných podmínek, které je navíc třeba vykládat restriktivně [nález sp. zn. I. ÚS 563/06 ze dne 1. 2. 2007 (N 22/44 SbNU 267)]. Tomu musí odpovídat také vysoká míra ochrany procesních práv [nález sp. zn. I. ÚS 1974/14 ze dne 23. 3. 2015 (N 61/76 SbNU 825), bod 99]. Soudní přezkum nedobrovolné hospitalizace musí být důkladný, neboť jediné tehdy lze mít za to, že procesní záruky před svévolným zbavením osobní svobody jsou prakticky účinné [cit. rozsudek *Ťupa*, bod 51; nález sp. zn. II. ÚS 2545/17 ze dne 27. 2. 2018 (N 36/88 SbNU 499) bod 21]. Ústavní soud proto posuzuje případná závažná procesní pochybení v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalším držení ve zdravotnickém zařízení jak z hlediska práva na soudní ochranu, tak z hlediska práva na osobní svobodu (cit. nález sp. zn. II. ÚS 2545/17, bod 16; cit. nález sp. zn. I. ÚS 1974/14).

21. V nyní posuzovaném případě o existenci duševní poruchy na straně stěžovatele nebylo sporu. Okresní soud uvedl, že podle dřívějšího znaleckého posudku stěžovatel trpí schizofrenií. Podle judikatury Ústavního soudu ale samotná skutečnost, že pacient trpí duševní poruchou (případně jeví známky duševní poruchy nebo je pod vlivem návykové látky) zásadně nepostačuje k naplnění podmínek nedobrovolné hospitalizace podle § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách. K tomu musí přistoupit ještě další skutečnost spočívající v konkrétním chování nebo jednání pacienta, z něhož lze dovodit, že pacient bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje sebe nebo své okolí. Dále musí být prokázáno, že hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nebylo možno odvrátit jinak [nález sp. zn. I. ÚS 1114/25 ze dne 8. 1. 2026, bod 47; nález sp. zn. III. ÚS 2667/21 ze dne 16. 11. 2021 (N 201/109 SbNU 165), bod 32].

22. Bezprostřední a závažné ohrožení sebe sama v případě stěžovatele okresní soud dovodil z kombinace duševní poruchy a podezření na myokarditidu, které vyžadovalo klidový režim. Okresní soud (bod 23) konkrétně uvedl, že stěžovatel

„měl dodržovat klidový režim, po dobu požívání antibiotik, ale sám ve své výpovědi uvedl, že cvičí a chtěl by cvičit. Toto není v souladu s doporučením internistky ohledně klidového režimu. V tomto směru tak umístěný bezprostředně ohrožuje sebe. Při psychiatrické léčbě umístěného bylo zjištěno onemocnění somatické, které je třeba také léčit, což je náročná situace, jak vyplývá z výpovědi ošetřující lékařky. Z uvedeného tak vyplývá, že hospitalizace umístěného je nutná, v ambulantních podmínkách nebo v jiném mírnějším opatření by umístěný vzhledem ke svému psychickému stavu a somatickému onemocnění nemusel dodržovat medikaci nebo jiná doporučení lékařů a jeho zdravotní stav by tak byl ohrožen.“

23. Krajský soud (bod 40 napadeného usnesení) přítomnost bezprostředního a závažného ohrožení potvrdil.

24. Stěžovatel byl tedy nedobrovolně hospitalizován kvůli kombinaci duševní poruchy a podezření na somatické onemocnění. Z napadených rozhodnutí je zřejmé, že se tak stalo z preventivních důvodů pro případ, že by stěžovatel skutečně myokarditidou trpěl.

25. Podle § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách – tedy zákona, jehož dodržením je podmíněna ústavnost nedobrovolné hospitalizace ve smyslu čl. 8 odst. 6 Listiny

a čl. 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy – je nedobrovolná hospitalizace podmíněna 1. bezprostředností závažné hrozby pro sebe či okolí umístěného, 2. nemožností tuto hrozbu odvrátit jinak (zásada subsidiarity). Ústavní soud se v kontextu stěžovatelových námitek soustředil právě na otázku bezprostřednosti závažné hrozby (závažnosti způsobu ohrožení) pro sebe samého; hrozba pro okolí nebyla v jeho případě vůbec ve hře.

26. Ústavní soud ve své náleзовé judikatuře vyjasnil, že v případech preventivní nedobrovolné hospitalizace se pravidla pro omezení osobní svobody, již tak sama o sobě přísná, uplatní o to přísněji: „Jestliže totiž lze k nedobrovolné hospitalizaci přikročit pouze za předpokladu naplnění zákonných podmínek (vykládaných restriktivně) a v případech, kdy nelze postupovat mírnějším a méně omezujícím způsobem (zásada subsidiarity), pak v situaci, kdy zákonné podmínky nejsou beze zbytku naplněny a je pouze vysoce pravděpodobné, že by naplněny být mohly, pokud by k nedobrovolné hospitalizaci nedošlo, je nutné klást na všechny aktéry o to vyšší požadavky, pokud jde o posouzení, zda byla konkrétní zdravotnická detence přípustná.“ (cit. nález sp. zn. I. ÚS 1114/25, bod 41). Vzhledem k preventivnímu charakteru nedobrovolné hospitalizace v nyní posuzované věci se ústavní požadavek důkladného zvážení případu „ze strany zdravotnického zařízení a posléze také ze strany obecných soudů ... nevyčerpává pouze důkladným odůvodněním (ne)přípustnosti příslušné nedobrovolné hospitalizace. Procesní stránka věci (řádné odůvodnění) je pouze jednou z podmínek. Preventivní charakter nedobrovolné hospitalizace se musí ze strany zdravotnického personálu, ale především ze strany obecných soudů, promítnout také do hmotněprávního posouzení konkrétního případu, a to například (avšak nikoli výlučně) v tom, jakým způsobem interpretují provedené důkazy, jak naloží s požadavkem restriktivního výkladu podmínek nedobrovolné hospitalizace a jejího subsidiárního užití.“ (bod 42 cit. nálezu).

27. Citované pasáže nálezu sp. zn. I. ÚS 1114/25 platí obecně, a tedy i v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí podle § 75 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, o němž soud rozhoduje do 7 dnů, neboť již toto rozhodnutí intenzivně zasahuje do ústavní garance osobní svobody. Rozdíl je z povahy věci především v nezbytném rozsahu dokazování – v sedmidenní lhůtě lze rozhodné skutečnosti v zásadě jen osvědčit, při pokračování v řízení o vyslovení přípustnosti dalšího držení ve zdravotním ústavu již lze provést úplné dokazování. Rozhodné skutečnosti, jež je třeba osvědčit, resp. prokázat, tzn. 1. bezprostřednost závažné hrozby pro umístěného či jeho okolí a 2. nemožnost tuto hrozbu odvrátit jinak, jsou však totožné.

28. Ústavní soud dospěl k závěru, že těmto požadavkům ústavní stížností napadená rozhodnutí obecných soudů nedostála. Obecné soudy nenaplnily vysoký ústavní standard vyžadovaný pro prokázání naplnění zákonných podmínek nedobrovolné hospitalizace.

29. Naopak v rozporu s čl. 8 odst. 1 Listiny a navzdory ústavnímu požadavku restriktivního výkladu omezování osobní svobody přistoupily k natolik permisivnímu výkladu podmínky bezprostřednosti, že ji ve svém důsledku popřely. Stěžovatelova osobní svoboda byla totiž nedobrovolnou hospitalizací omezena na základě hypotetického scénáře, jehož budoucí naplnění bylo podmíněno kumulativním nastoupením hned několika skutečností: u stěžovatele by se po negativním reversu (propuštění z nemocnice na vlastní žádost) potvrdilo podezření na myokarditidu, stěžovatel by současně nevyhledal lékařskou pomoc jinde, nedodržoval by medikaci, závažným způsobem by porušoval klidový režim, a v důsledku toho by došlo k závažnému poškození jeho zdraví. Takový scénář, podmíněný hned několika nejistými budoucími skutečnostmi, pohledem specifických okolností nynějšího případu zjevně nesplňuje zákonnou podmínku osvědčení bezprostřednosti

závažného ohrožení života a zdraví stěžovatele. Je tomu tak zvláště proto, že obecné soudy opakovaně zmiňovaly podezření na myokarditidu, aniž však míru podezření (rizika, že jí trpí, i rizika závažných ohrožujících následků pro jeho život a zdraví) individualizovaly ve vztahu ke konkrétní situaci stěžovatele.

30. Okresní soud v tomto ohledu dokonce odmítl provést důkaz zdravotnickou dokumentací (bod 17 napadeného usnesení), což představuje procesní protiústavní deficit. Ústavní soud si je vědom specifik řízení o vyslovení přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu podle § 75 a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních. Ta souvisí především s krátkou sedmidenní lhůtou k rozhodnutí (čl. 8 odst. 6 věta druhá Listiny a § 77 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních), která má důsledky pro způsob a rozsah dokazování (viz výše bod 27). Ústavní soud již opakovaně vysvětlil, že soudu proto zpravidla musí postačit, že rozhodující skutečnosti jsou osvědčeny a že důležitou roli v takovém řízení budou hrát odborná lékařská posouzení pacienta, ačkoliv ani zde by neměla být výlučným zdrojem informací, na jejichž základě soud rozhodne (cit. nálezy sp. zn. II. ÚS 2545/17, bod 30; a sp. zn. I. ÚS 1114/25, bod 21). Ani ve zmíněné sedmidenní lhůtě však nelze rezignovat na standardy řádného dokazování. Stěžovatel v tomto ohledu nenavrhol např. časově náročné vyhotovení znaleckého posudku, nýbrž pouze důkaz existující zdravotnickou dokumentací, která mohla vypovídat o vývoji stěžovatelova duševního onemocnění, podezření na onemocnění somatické a o dalších kontextuálních aspektech jeho nedobrovolné hospitalizace. Okresní soud (bod 17) tento návrh označil za nadbytečný, přestože sám uvedl, že „je třeba vzít v úvahu zejména zdravotní stav umístěného.“ I v režimu řízení podle § 77 zákona o zvláštních řízeních soudních takové zdůvodnění Ústavní soud shledává nedostatečným a nevyhovujícím výše zmíněným ústavním požadavkům na soudní přezkum omezení práva na osobní svobodu.

31. Ústavní soud obecně nad rámec tohoto případu připomíná, že účelem institutu nedobrovolné hospitalizace je nezbytnost odvrácení bezprostředního a závažného ohrožení pro umístěného nebo jeho okolí, nelze-li toho dosáhnout jinak. Účelem nedobrovolné hospitalizace naopak bez dalšího není disciplinace neposlušných pacientů nebo prosazování paternalistických představ o tom, jaká zdravotní péče je pro dobro pacienta nejlepší a nejvhodnější.

32. Již samotný závěr o nenaplnění zákonných podmínek (konkrétně neprokázání bezprostředního ohrožení života a zdraví stěžovatele) pro omezení osobní svobody stěžovatele prostřednictvím nedobrovolné hospitalizace postačuje pro kasaci napadených rozhodnutí obecných soudů. Ústavní soud se proto nezabýval stěžovatelovými zbylými námitkami ohledně tvrzeného jednostranného postupu soudkyně okresního soudu ani stěžovatelovou hypotézou o „skutečných“ důvodech nedobrovolné hospitalizace, neboť by to bylo pro řešení případu v tuto chvíli nadbytečné. Řízení se vrátí do fáze před okresním soudem, který bude (za podmínek § 72 zákona o zvláštních řízeních soudních) povinen věc znovu projednat a rozhodnout při dodržení výše uvedených ústavních požadavků.

VII. Závěr

33. Ústavní soud uzavírá, že obecné soudy napadenými rozhodnutím porušily ústavně zaručená práva stěžovatele na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 1, 2 a 6 Listiny a čl. 5 odst. 1 Úmluvy a na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

34. Ústavní soud proto vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a zrušil napadená usnesení Nejvyššího, krajského a okresního soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu. Rozhodl tak mimo ústní jednání, neboť od něj neočekával další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 27. května 2026

Dita Řepková
předsedkyně senátu